

מכון קסירר למחקר בחשבונאות
Joseph Kasierer Institute for Research in Accounting

יישום IFRS 17 ב-2021 - האם לדחות?

מפגש מקצועי למנהלי כספים ואקטוארים של חברות הביטוח
יערך ביום שלישי, 12.12.17, בשעה 9:00 עד 10:45 בבנין רקאנטי,
הפקולטה לניהול על שם קולר, אוניברסיטת תל אביב.

חומר מקצועי לקראת המפגש

החומר הוכן על ידי פרופ' דן וייס, רו"ח, מנהל מכון קסירר
ורונית זלמן-מלאך, רו"ח, MBA, עמיתת מכון קסירר.

תקן IFRS 17 שהתפרסם לפני כחצי שנה צפוי לגרום לשינויים משמעותיים בתחומי הדיווח והמדידה של חברות ביטוח. התקן החדש צפוי לשפר את האינפורמטיביות של הדוחות הכספיים. בפרט, התקן החדש מחייב ביצוע הפרדה בדו"ח רווח והפסד של חברות הביטוח בין התוצאות של הפעילות החיתומית לבין תוצאות של הפעילות הפיננסית. לכן המשקיעים יוכלו לדעת את הרווחיות החיתומית מעסקי ביטוח בנפרד מרווחי השקעות הנובעים בעקר משינויים במחירי ניירות ערך סחירים ומהשפעות פיננסיות בהתחייבויות הביטוח.

בצד המאזני, התקן החדש קובע שההתחייבות הביטוחית תכלול שני רכיבים. הרכיב הראשון מייצג את הערך נוכחי של התשלומים והתקבולים החזויים המשקף את ערך הזמן של הכסף — בניכוי רכיב סיכון (Risk Adjustment) שמשקף את אי הוודאות של הסכומים המדווחים. הרכיב השני מייצג רווח נדחה בגין עסקאות ביטוח (Contractual Service Margin, CSM). בהכרה לראשונה בחוזה ביטוח רווחי, שני הרכיבים הינם בעלי ערך זהה אך בסימן הפוך. פריסת הרווח הנדחה (CSM) לאורך חיי החוזה משמשת לצורך פריסת הרווח ומאפשרת ספיגת שינוי באומדני העלויות והרווח של עסקת הביטוח כפי שיתפתחו לאורך חיי העסקה. כלומר, הערך הנוכחי של תזרימי העסקה יעודכן בכל תקופת דיווח, כאשר שינויים באומדנים

יוספו או יופחתו מיתרת ה- CSM עד לאיפוסו. לכן, השיפור באינפורמטיביות של הדוחות הכספיים מתייחס בראש ובראשונה לעסקאות ביטוחי חיים ובריאות בשל אורך החיים המשמעותי של הסכמים אלה.

לתקן החדש צפויות השלכות כבדות משקל על עיתוי ההכרה ברווח על פני השנים וכן על חישוב ההון העצמי של חברות הביטוח. ההשפעה בעת המעבר לתקן החדש צפויה להיות מהותית. יותר מכך, הדוח על פי התקן החדש יאפשר לאנליסטים ולמשקיעים מתוחכמים כלים נוספים לניתוח השווי הכלכלי של חברות ביטוח, וזאת בזכות הפרדת מקורות הרווח והנתונים הנוספים שצפויים להתפרסם בביאורים. צפוי גם שינוי בפער בין ההון העצמי החשבונאי לבין ההון הכלכלי הקיים של חברות ביטוח המשמש אותן לצרכי הלימות ההון בהתאם לסולבנסי ו.ו.

תהליך ההכנות לקראת יישום IFRS 17

התקן החדש ייכנס לתוקף בתחילת שנת 2021. מועד המעבר בפועל אינו בשנת 2021 אלא בשנת 2020 כי נדרש לפרסם מספרי השוואה. מורכבות היישום ועיתויו מחייבים הערכות מוקדמת משמעותית לקראת שנת 2020.

בשלוש השנים הקרובות מצפים לחברות הביטוח אתגרים כבדי משקל ומשאבים בשל ההיערכות ליישום התקן החדש. ההיערכות לקראת יישום התקן תכלול שלושה תחומים הערכות מרכזיים: רכישה או פיתוח של מערכות מיכון ומחשוב, פיתוח מודלים אקטואריים חדשים לצורך חישוב אמדנים, ובנייה של כלי ניתוח, סימולציה ודיווח חדשים. ההערכות מורכבת במיוחד צפויה בחברות הפועלות בענפי ביטוחי בריאות וביטוחי חיים ביחס לחברות המתמקדות בביטוח אלמנטרי בלבד.

טכנולוגיה, מחשוב ומערכות מידע – אמדנים ותחשיבים הנדרשים על פי התקן החדש מבוססים על מידע ברמת הפוליסה הבודדת, ובחלקם אף על רמת כסויים ספציפיים בתוך פוליסה. לכן יישום התקן יחייב התבססות על מערכי מידע מקיפים שישאבו מידע ממערכות ה"לגסי" של חברות הביטוח לצורך ביצוע אמדנים ותחשיבים. ספקי מערכות המידע שוקדים על פיתוח מערכות אלה, הצפויות לשרת את החברות גם לצרכים נוספים כמו הפקת המידע לצרכי החישובים והדיווחים הדרושים על פי סולבנסי ו.ו.

הנחות בביצוע אמדנים – התקן החדש מגביר את השימוש באומדנים ארוכי טווח בדו"חות. התקן מחייב ביצוע שורת הנחות עבודה לצורך חישוב אמדנים (בעקר) אקטואריים. רמת המורכבות של האמדנים הנדרשים על פי התקן בדוחות של חברות ביטוח גבוהה ביותר בגלל

טווחי הזמן הארוכים ובגלל הדרישה לאמוד רכיבי סיכון, בשלב זה, לא ברור כיצד תקבענה הנחות אלה, כיצד יבוססו האמדנים, מידת האחידות בין החברות ומידת העקביות של ההנחות עם הנחות שיבוצעו על ידי חברות אירופאיות השוני במוצרים ביחס לאירופה, ואלו הקלות ינקטו בחישובים ביחס לתיקי העבר. לאופן חישוב האמדנים יש השלכה משמעותית על תכנון מערכות המידע והמיחשוב, הן מבחינת לוח זמנים והן מבחינת עלויות, בפרט אם יהיו שונות מהנחות שיהיו מקובלות באירופה.

שילוב עם IFRS 9 – יישום דרישות התקן החדש מעלות שאלות המתייחסות לדיווחים חשבונאיים המתחייבים על פי IFRS 9. לדוגמה, עולה שאלה לגבי תאימות הדווח על שווי אגרות חוב מיועדות בצד הנכסים עם ערך ההתחייבות המקבילה בשל חוזי ביטוח. שימוש בשערי הוון שונים עלול ליצור פערים מהותיים, שישפיעו על ההון העצמי של החברות.

מיסוי - רשות המסים תידרש להתייחס לתקן החשבונאי החדש, היוצר השלכות מס כבדות משקל בשל שינויים באופן פריסת הרווח החשבונאי הנדחה מעסקאות ביטוח. בנוסף, עולות שאלות מיסוי בשל השפעות מס הנובעות משינויים תקופתיים בריבית וגם משינויים הנובעים מדווח לראשונה על פי התקן החדש.

עלות יישום IFRS 17 צפויה להיות יקרה במיוחד. הערכה ראשונית וגסה שבוצעה במכון קסירר מעלה כי עלות יישום התקן בשנים הקרובות בכל אחת מחברות הביטוח הגדולות בארץ צפויה להגיע לכ- 100 מיליון שקלים. עלות גבוהה זו מחייבת את ענף הביטוח בארץ לשקול אם שווי התפוקות הצפויות מהיישום מצדיק השקעה גבוהה זו.

רשות שוק ההון טרם פירסמה הודעה רשמית לגבי אימוץ IFRS 17 בישראל. בהקשר זה עולות שאלות הן לגבי אופן אימוץ התקן בישראל ובעיקר ביחס למועד היישום הראשון. היישום בארץ מחייב שינויים תהליכיים, תפעוליים וטכנולוגיים רבים ומורכבים בחברות הביטוח וברשות שוק ההון.

נקודות לדיון

הדיון יעסוק במועד היישום המתאים לחברות הביטוח בישראל ויתמקד בשאלה אם נכון לדחות את מועד היישום של IFRS 17:

- למה למהר? האם לדחות כעת או לדחות את החלטת הדחייה?
- עלות-תועלת – עלות היישום במועדים הקבועים בתקן מול שיפור מידע ניהולי לקבלת החלטות בחברות הביטוח Data Analytics.

- מחשוב ומערכות מידע – האם דחייה תביא להצלחה גדולה יותר של יישום IFRS 17 בחברות הביטוח בישראל – שיקולי רכש, איכות האפליקציות והמשאבים הדרושים.
- יתרונות וחסרונות בראיית משקיעים, אנאליסטים, רואי החשבון ורגולטורים.
- כיצד דחייה תשפיע על מעמד חברות הביטוח כלפי משתמשים זרים בדוחות הכספיים כגון רוכשים פוטנציאליים ומבטחי משנה?
- האם דחיית היישום בישראל תאפשר למידה מניסיון של חברות אירופאיות? האם תהיה דחייה במועד היישום באירופה?
- האם דחיית היישום בישראל תאבד את חלון ההזדמנויות להשפיע על הנחיות ליישום והוראות מעבר?
- מה תהיה השפעת הדחייה על הקף מעורבות הפיקוח בקביעת פרשנויות והנחיות לקביעת אמדנים ארוכי טווח (חשבונאיים ואקטואריים)?
- האם דחייה תאפשר היזון חוזר והשפעה על יישום סולבנסי וו?